

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

PERIÓDICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

Y 10 CENTAUS PAPER EN L' ISLA DE CUBA.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20.—BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.—Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger 28.

BALÀNS DE FI D' ANY.

Estich sol, completament sol. S' ha extingit poch á poch l' eco de las últimas saturnals; lo gall ha desaparecut; les anpolles jeuen aquí y alla destapadas y vuydas; després de la tempestat la calma, després del escàndol lo silenci.

Aquesta apacible quietut m' inspira pensaments serios.

L' any s' ha acabat y es hora de passar balans y meditar.

Mediem...

Desde primer de Janer fins al últim de Desembre han passat dotze mesos.

¡Dotze m'sos! Tres cents xeixanta cinc dia! Vuit mil setcentas xeixanta horas!

Un llamech de la vida del univers.

Un sige de la mèva existència.

¡Un 'ny! «Cóm l' he passat aquest any? ¿Hi guanyat? ¿Hi perdut?

Passem comptes: examiném primer la partida material.

Vinga 'l mirall...

¡Ah! soch lo mateix, exactament lo mateix... pero... ja surt un però... malament! La decadència comensa així; ab petits peros, que després se van engrandint y acaben per tornarse perros.

Si; observo en mi un cambi, imperceptible, es veritat; pero que no deixa de ser cambi.

En mitj del front comensa a dibuxars' hi una imperfita arruga; en l' àngul dels ulls van neixent' hi unes petites línies convergents, que l' any que vè tal vegada representarán ja la terrible *pota de gall*.... ¡Hum!...

En canvi 'ls cabells son negres com sempre, y 'l bigoti 's manté seriò y recargolat, ab tot l' orgull de la juventut.

Vaja, per aquest cantó no hi ha variacions sensibles.

Ab tot, apunto aquesta circunstancia:

«Una arruga en perspectiva y dues potes de gall en preparació.»

Continuem.

¡Quàntas dónas he estimat?

Una... dues... tres... si: total cinc.

L' Angeleta, la Mundeta, la Mariona, la Matilde y aquella que no hi sapigut mai com se diu.

Cinch en un any: no es molt. Vè a rahó de setanta tres dies per barba. Es á dir, per dóna; perque ellas de barba no 'n gastan. N' hi ha hagut una ab bigoti; pero era tant busò que ja se li pot perdonar.

Endavant. L' Angeleta es la primera de la llista.

¡Quina dóna mès especial! Me sembla que encara la veig. Careta rodona, nasset punxagut y arremangat ab certa maliciosa, petitona, cànida en apariència; pero mès picara que un sargent reenganxat.

La vaig coneixe, vam simpatisar, vam jurarnos amor etern, vam ser fiels al jurament varias senmanas, y un dia, millor dit, una nit fosca, vaig veure clà que me la peggava...

¡Bah! No hi pensém mès: tant mateix jo llavoras ja buscava la manera de pegarli á n' ella...

¡La Mundeta! Un caràcter diametralment oposat á la primera. Viva, bellugadissa, nerviosa, pessigaire y il·lunàtica; tot ho feya sense reflexió... perque si. Va estimarme perque si; va fer bondat dos mesos perque si i va substituirme ab un apotecari borni perque si.

Es veritat que jo, en cambi, no vaig preocuparm'hi... perque no, y vam quedar en paus.

Passém á la tercera. ¡La Mariona! Aquesta las pe'gava per escriurem. ¡Quin frenesi epistolar! Carta al demati, carta al mitj dia y carta al vespre. Si arriba á durar gayre temps me faig pobre pagant carters y comprant paper per las contestacions. Quan varem renyir, á causa d' haver deixat jo una carta sèva sense resposta, vaig comprender 'l motiu de la sèva mania.

A la qüenta era filla d' un memorialista y copiava las cartas que 'l seu pare feya pels soldats.

La quarta ha sigut la Matilde. Aquesta encara està fresca, es á dir, fresca en lo meu pensament. Perque lo qu' es ella de fresca no 'n té gran cosa. Si digues *frescura*... encara podria passar. No diré més sinó que l' endemà d' haverli regalat una pulsera, va extèndrem la cessantia, pretestant que 'l regalo era cursi. Pero de tots modos la pulsera va quedar per ella y 'l cursi per mi.

La quinta. ¡Ah! Aquesta es l' única que no m' ha enganyat, al menos premeditadament. La vaig coneixe al cafe Condal... ¡Quina dóna! Plena de galtas y... de tot arreu, á cada moment temia que 'l cos de vellut se li estripés, reventat per la exuberancia dels seus esplèndits encants. Jo me la mirava embadalit, forjantme un castell d' ilusions, fins que un vespre un vehi indiscret va ferme baixar del cel de la mèva ditzxa, ensenyantme un senyor mal carat que seja al costat d' ella y dihentme al mateix temps:

—¿Veu? Aquell es lo marit d' aquella...—

Total: quatre desenganys *visibles y palpables*, y un altre desengay que hi lograt veure, pero no palpar.

Prenem nota d' aquests fracassos y continuem la tasca:

«Quatre micos femenins y un mico imaginari.»

L' amistat, las relacions socials, jcom estich d' aquests assumptos?

Veyam. Tinch tres amichs: lo mateix número que al comensar l' any. Ab l' única diferencia que llavoras

se deyan Joan, Ramon y Joseph, y ara 's diuhen Francisco, Pere y Miquel.

No es que ells s' hajen canbiat los noms. Es que jo hi canbiat d' amichs.

Aquells van enganyarme, fingintme una amistat que no 'm professavan, y jo no vaig tenir altre remey que demostrarls 'hi que aquella amistat no 'm convenia.

L' un m' enmatlevava 'ls diners.

L' altre m' enmatlevava 'ls puros.

Y l' altre va pèndrem una xicoteta sense enmatlevàr-mela. Era l' Angeleta...

¡Bon profit!

Ara tinch tres amichs que potser valen tant com aquells; pero que al menos encara no m' han enmatlevat cap quart ni cap puro, ni m' han robat cap xicoteta.

No sè lo que farán ab lo temps: sobre això no puch fer judicis, perque ara com ara 'm fan las mateixas protestas y oferiments que aquells altres tres que tenia.

De manera que, respecte á aquest punt, no hi guanyat ni perdut. Puch, pues, apuntarho en lo balans d' aquest modo:

«Tres individuos que diuhen que 'm son amichs.»

Las relacions socials no m' han ensenyat gran cosa. Lo moviment, en aquesta partida, ha sigut insignificant.

L' any passat vaig averigar que molts dels que 'm prometian protecció, al recordarlos la promesa, feyan lo pajés y 's posavan á parlar del temps y de las últimas plujas.

Vaig sapiguer que varias persones que al davant mèu semblava que 's desfeyan per mi, de darrera se 'n burlavan, entretenintse en ridiculizar me y dirne pestes.

Y vaig comprendre que familiars que 'm pregavan perque las visités sovint, resavan pare-nostres demandant á Déu que 'ls librèss de la mèva presència.

Aquest any m' ha succehit lo mateix.

Proteccions que se m' han tornat aigua-poll.

Admiradors que m' han aplastat ab lo pes de sus columnias.

Y coneixens fugitives que han acabat á puntadas de peu.

Apunto, pues:

«Relacions socials; quatre camamas.»

Y ara anem al últim capitul: la part econòmica, la caixa.

Repassém lo llibre del 85.

Primer de Janer: espero cobrar la paga d' aquest mes y 'm vindrà just pera saldar comptes ab tot-hom.

Corrent; vol dir que llavoras no tenia un quart.

—Y avuy? ¡Psè! Veyám lo portamonedas?
Nou... deu... ¡Bel! De modo que quan cobri la paga
del Janer, quedare en paus ab tothom... y no 'm que-
dará un xavo.

—Ni més ni menos que llavoras!
Escribim en lo batans.
«Diners: o.»
Aixó no es una o: es un zero.

Perfectament; ara 'm sembla qu' estich tranquil y
que tinch la conciencia descarregada y neta.

Anémsen al llit y pensen en l' any que vé, que pro-
bablement serà com l' any que s' acaba.

No; jo no 'm faig ilusions; no dich may *any nou*
vida nova.

Me coneix á mi mateix y per xó dich:
Any nou vida vella.

A. MARCH.

ADEU 1885.

¡Adieu any vuitanta cinc
mal fill del vuitanta quatre!
ja mitj mort jeus en un catre
y no 't salvas; t' ho previnch.

Ara pagas lo que has fet
durant ta malvada vida:
ja pots cridar; crida, crida,
te toca morir de fret.

¡No sents lo vent com assota
lo tèu front, vell y arrugat?
¡apa! estigas preparat
per fer l' última ganyota.

Despedixte una estoneta
de 'ls amichs (que pochs ne tens)
y arrupit, petant de dents,
ves arreglant la maleta.

Posall dins lo que 't diré
que 's molt útil pe l' viatje,
y aixís tindrém la ventatje
d' havernos tret un feme.

En lo lloc millor que trobis,
y en una ampolla guardat,
hi posas lo que has portat:
peste, miseria y microbis.

Després collocat ab zel,
posarás si l'ferho 't tenta,
un quadro que representa
lo jorn de Santa Isabel.

Pots en lo recó més brut
colocar sens cap embarkh
á en Cánovas y Bismarck.
jugant a fet ó a puput.

Y ara 'ls demés reconets
los podrás anar omplint
de la gent que està vivint
ab l' esquena dreta; aquets
los posaras fent rodona
á una cassola d' arros,
presidida pe l' rumbós
y simpàtic Fontrodona.

Després, com que 'n tenim tants,
en confosa algarabia
posaras la policia
alternant ab capellans.

Posahi també aquest engrut
que 'ns costa un pou de diners,
d' empleats que no fan res
y cobran un sou crescut.

¡Ho tens tot? ¡Au, donat manya!
¡Que no ho tens? ¡Com las entilas!
¡Desfilas dius! per desfilas
pren la bandera d' Espanya.

Vaja adieu; vesten corrent
y remontat per l' espay,
sens pensar en tornar may
entre mitj d' aquesta gent
que 't desitjan bon viatje;
com que 't desitjan es cert,
que al arribar á un desert
rebentis tú y l' equipatje.

GUMERSINDO BUFASOMBRES.

UN CASAMENT.

—Vaya si t' hi casarás: un xicot tant trempat, tant
rich, lo milló' hereu d' aquets voltants, que 't 'fá un
dot com á una princesa. ¡Y en fi nosaltres ho volem y
basta!

—Jo vull al Xich de l' Roure y no 'm casaré ab ningú
sino es ell.

—Ximpla, un xicot que no té un clau, un fadrí es-
tern, que son quatre sense ell á casa seva: vet' aquí,
lo que t' han dat los llibres que llegeixes, aixó son
amors de novelia, que are ja no s' istilan.

Y la noya més donada pe l' seu temperament á la
escola naturalista que á la romàntica 's mirava á sa
mare ab sos ulls grossos y ben dibuixats com dihen:
«vaja no 'm hi casare ab lo de la Torre.»

La masia de las Euras es una de las casas més for-
tas dels entornos. En l' espayosa y enrajolada èra
que la precedeix, s' hi bat durant quinze dias lo blat
séu y 'ls dels parcers, y s' omplen de grossos mudos-
lons de ben triat blat lo molt ayrejat y espayós graner

y de trinxada palla la pallisa que dona gust de veure. Picotejant per entre las escletxes de las rejolas de l' era, ó escarbotant á l' entrada del estable per menjars lo cuch ó la llevor que han descubert, s' hi passejan grossas y sapadas gallinas que son galanura de la vista y de tant en tant gust saborós del paladar sempre que la festa 's mereix tal disbauxa en la cassola. Dos ventrudas eugua, fan gran gasto de palla y de blat de moro, amorradas á la menjadora y més apartada un' altra, de illustrós pél, gens rebregat pè l' tressall, espera que l' arreglin per dur a la pubilleta á casa 'l nuvi qu' es hont s' ha de fer la festa.

Tot just lo sol atravessa l' entreoberta finestra de la grandiosa sala de cal Euras, ja 's veu á la Mariona, una criada jove, ben plantada, grassa y ab una cara morena y uns ulls que tenen més picardia que la que correspon á una noya per casar, corrent ab molt delit per cumplir las órdes de sa mestressa y de la Mariagna, una vella criada qu' es la seva mare, las quals per sa part, arreglan afanyosas l' esmorsar pe 'ls de casa y per l' acompañament de l' hereu de la Torre que ha de venir á buscar á sa promesa.

De tant atrafegadas, la mateixa precipitació las torba, y are s' olvidan dels taps de las empollas al aparlar a omplir del vi de la bota del recó, are pararan la taula ab las estovalles de cada dia sent aixís que 'n tinen d' aquellas de damás de teixit blanquisim y satinat y que l' importància de la casa y de la festa no passan per menos.

Ja 'l mosso ha arreglat la eugua qu' está patejant d' impaciencia per sortir a lluhi l' garbo y l' bò de Dèu que porta á sobre. Los guarniments desde l' capsó que tremola son estudiat plomero blanch y vermell fins á la ribasta son de blanquejat cuyro, de lo més fi y ben deixat; lo silló de vellut de grana es un treball de bordats y guarnicions que encantan los ulls, y acaba d' enluhernarlos lo continuo brillejar dels daurats y ben repartits claus, que ni n' hi han de sobrers, ni se n' hi pot ajuntar cap més á la colla, y per final una xarxa vermelha ab flors de colors bordadas en la malla, posada sobre l' eugua á tall de manta, ab una disbauxa de sarrells y un sortit de borletes y aromas que ab son balandreig no sols espantan á las moscas sino que li donan més ayre y dalit per caminar. Empolaynada aixís la bestia quan la munti la Riteta, ab son trafo nou de nuvia y enjoyada ab sas arrecadas, agullas y cadenes de plata ab sembrat de brilladoras pedras, que las fan més caras y vistosas será cosa d' encantarse mirentsho, boy segurs que no 's veu may més una cosa semblant en punt á bon garbo y boniquesa.

La nuvia que per rahó de las circumstancies no ha pogut dormi en tota la nit y 's deu haver endormiscat á la matinada encara no ha sortit del quartó que resta tancat, y esperan que 's llevi alguns convidats que estan garlant en la sala que fa de menjador de la casa. L' un es lo Pau de la Torre, lo pare del nuvi que ha passat endavant per veure com anava alló, enterat com estava de que la noya hi posava alguns reparos: va vestit de las festas, trafo de vellut blau ab botons y cadenetas de plata, botonadura ab cadeneta d' or á la petxera, barretina morada y espardenyas de betas. Tothom al veurel diria «uy que 'n te de pinsans aquest pagès.» Després hi ha un oncle y algunos parents de la noya.

Lo sol ja era un xich alt, quan se sentí gran soroll de riallas y picarols prop de la casa y atravesaren l' era fins a baix prop de l' entrada, 'l nuvi ab la comitiva. ¡Quin brugit y moviment! Tres germanas del nuvi venian á dalt de 'ls matxos, empolaynadas ab mantellina, sach cossat de merino y agulla de pit; alguna portava mocadó al cap per no anar encofronada encara ab la mantellina. Una baixava del matxo d' un salt, á l' altra la baixavan en brassos dos companys del nuvi, que feyan de padrins y estavan encarregats de fer gracia; un altre, ab l' escopeta á l' espalda, agafava un parell de gallinas de las que corrian per l' era y las lligava al matxo que duya 'ls baguls de roba de la nuvia y 'ls regalos que l' hi havian fet.

Lo nuvi es un minyo alt y prim y de cara torrada, va vestit de lanilla, porta la gorra tirada als ulls, armiller de plata y espardenyas tapadas. Com es hereu de quartos ab las correspondents pretensions y ha estat á Barcelona com ja 's coneix pe l' trafo y per un tirat vanitós, ab ribets de pinxo, es un partit que Dèu n' hi do ja casa seva fan trenta botas de vil!

—Encare es al llit la Riteta? pregunta mitj sorpres l' heréu rich; cridula que no es hora de jeure aquesta.

Los dos padrins veieren que convenia al seu paper bromear sobre l' assumptio y van dir varias gracies sent riure á las cunyadas que pujaren dret al quartó de la nuvia.

Allí va haverbi 'l gran escàndol picant á l' empelitida porta del quartó sens que respondésser ningú.—¿Potser dorm?—Si ho sentiria un mort.—Deu teni una basca, correu á buscá 'l metxe.—Abaix hi han eynas; despanyarem la porta.

Escàndol, crits y cops de martell; l' hereu rich està groch, la mare mitj tementsen una: obran per si la porta y... en lo quartó no hi troban á ningú, lo llit està per desfer encara. Surten á la finestra y veuen una escala que serveix per posar la palla á la pallissa.

Nc hi ha més: la noya ha fugit ab lo xich del Roure.

La mare agafa una basca, l' hereu renega, 'ls padrins no diuhens gracies, rabiant contra 'l xich del Roure; crits, plors y viuagre. Mentre tant la Mariona pensa, mirant ab bons ulls al nuvi:

—Pobre Noy de la Torre, no s' ho mereix això. Pero recordantse que molts nits havia de deixá á la porta de la pallissa, afegeix:

—Pero més val are que després: també 'l mal ja es-tava fet.

MISTER JOHNSON.

ESPAÑA Y FRANSA.

POESIA DEDICADA AL «CIRCOL FRANCÈS» D' AQUESTA CIUTAT Y LLEGIDA EN LO TEATRO ESPANYOL, LA NIT DEL 21 DE DESembre ULTIM.

La Europa, si bé s' observa,
es una inmensa mansana
que á tots vents linda ab la mar
y te grans nacions per casas.

De vehins n' hi han molts millions.
¡Cóm tant gran es la barriada!
y está clar ab tant vehinat
sempre hi han d' haver barallas.
Los uns, perque son catòlichs,
per ser protestants, los altres,
perque son cismàticuns,
y molts perque no 's agrada,
los vehins no lligan prou
y d' aquí ve la sisanya.

Pero, això, no sempre llú,
sol ser la causa amagada:
lo que llú es las ambicions,
las envejas, y las ganas
que té casi tot vehi
d' agradarli lo del altre.

Cada nació, es natural
té un «Jefe», un cap de la casa.
Uns, li diuhem «President»
altres l' hi diuhen «Monarca»
ó «Emperador». Lo fet es
que per tot hi ha un que mana.

Pero, ab tot y ab això, siga
que 'l «Jefe» no té prou tática,
sigue perque molts no 'l volen
ó, com passa mil vegadas,
perque 'l més busca-rahons
es lo Jefe de la casa,
lo cas es que may se surt
de disgustos y sargatas
y conflictes que 'l rom portan
de cuestiones diplomáticas.

(Permeten, entre paréntesis
que 'ls diga, pero en confiança,
que 'ls vehins més quisquillosos,
los que més volen lo d' altres,
los que fan anà en renou
tota la inmensa mansana
son, los estadans que habitán
á casa donya Alemania.)

Cap al extrém del carrer
hi ha dos nacions, dues casas,
dos vehins que s' estiman,
s' estiman ab tota l' ànima.
Espanya s' anoména la una
y a l' altra l' hi diuhen Fransa.
Sols una paret mitjera
las dues casas separa;
es aquesta 'ls Pirineus,
pero en va aquestas montanyas
s' empenyan en separar
á la Fransa de l' Espanya.
Tant espanyols com francesos
com l' amor no troba valls,
per allí s' donan la mà;
per 'lli passan y traspassan,
y en alas del pur carinyo
que 's tenen los uns y 'ls altres
aquesta paret mitjera
sent alta, la troben baixa.

Es cert, que un cop entre 'ls vehins
de l' una y l' altre bandada
hi va havé una diferència,
van tenir quatre paraules:
pero com que allí va ser
per una idea laudable
que tinguer un heroe, de unir
en una totas las rassas,

Espanya molt al contrari
de sentir odi y venjansa,
admira á Napoleon
y com á heroe l' aclama.

Y en fin... allí va passar
que entre bons vehins tot passa.
Lo fet es que ab pur amor
s' estiman Espanya y Fransa,

y 'l vehinat té molta enveja
y murmura y 's prepara.

Més, ¿qué hi fa? Perque 'ns envejin
hem de rompre aquesta aliansa?

¡May! ¡Jamay! ¡Ab los vehins
s' hi ha d' ésta bè! 'L refran canta.

Per ciò estimén als francesos
per ciò cridém: ¡Visca Fransa!
Y alia en llá de 'ls Pirineos
los ecos lo crit proclaman,
mentres aquí uns altres ecos

LOS OFICIS DEL DIA (per MIRÓ.)

Enterbolida la vista,
preocupat continuament,
sempre en constant moviment...
¡Qui es aquest? Es un bolsista.

Menjar, beure y pahir bè,
tení 'l fusell preparat,
¡y esperar que 'l Nas-ratat
torni á tirarse al carré!

—¡Sempre tant amable! —¡Adiós!
—¡Als peus de vosté! —¡Endavant! —
(No hi ha re al mòn tant xocant
com l' ofici de gomòs.

Venent botons y civellàs
vá ferse un home de pes;
y are, com que no fá res,
ronda... y mira las estrellas.

Cusir cretona y batista,
fe 'l farsellet, y després,
á dà un vol per 'quets carrés...
¡Qu' es felissa la modista!

(Aquest si que no entench pás
quin ofici podrá fè:
no comprench si es carretè
ó bè si es d' aquells del llàs.)

Aná á conquistar famellas
es un ofici bonich;
sino qu' es aixó ¡jo 't flich!
á un li rompan las costellas.

¡Gloria á la ilustre ninyerà!
Ella es qui ns guarda de mal,
mentres un municipal
li fá l' amor al darrera.

May tragina una pesseta,
viu no mès de passar gana,
dú 'ls cabells á la romana,
y, no cal dirho, es poeta.

A aquest ningú 'l podrà treure
del seu ofici ruhi;
pren per eyna un got de vi,
y, apa, beure, beure y beure.

Se malmet brassos y mans,
lo seu front pareix un riu;
y encara, tot tirant, diu:
¡Del treball ne vè 'l descans!

¡Lo gran ofici del dia!
Cobrar per desgovernar,
y quan deixa de manar,
cobrar per la cessantia.